

The Challenges and Solutions Facing Medical Universities in Attracting International Students

Najmeh Khodadadi^{1,2} , Elham Sabbagh³

1. Department of Health, Safety, Environment management, School of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran
2. Social Factors Research Center, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.
3. Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.

ARTICLE INFO

Article type
Letter to Editor
Article history
Received:2025/02/05
Accepted:2025/06/07
Keywords
Student
International
Medical Sciences

10.22038/hmed.2024.79241.1358

ABSTRACT

Introduction: Today, with the expansion of communications and the globalization of cultures, countries are looking to attract tourists and international clients to share their culture and boost their economies. Among this, attracting international students is particularly important because their presence in a country for education helps them get acquainted with the real culture, making it easier to adapt to their new environment and change the attitudes of the local people. Over the past two decades, the number of international students worldwide has more than doubled, and countries in the region are in tight competition to attract these students. Given its favorable conditions, including religious and cultural commonalities, tourism attractions, and its academic standing, Iran needs to make efforts with sound policy-making to secure a good position in this competitive landscape. This article aims to explore how to attract international students to medical sciences universities while addressing existing challenges and proposing solutions to improve conditions and increase the enrollment of foreign students.

Cite this paper as:

Horizon of Medical Education Development. 2026;17(1):1-7

* Corresponding author: Najmeh Khodadadi

Address: School of Health, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad. Iran.

Email: khodadadinj@mums.ac.ir

چالش‌ها و راهکارهای پیش روی دانشگاه‌های علوم پزشکی در جذب دانشجویان بین الملل

نجمه خدادادی^{۱،۲}، الهام صباغ^۳

۱. گروه بهداشت، ایمنی، مدیریت محیط زیست، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.
۲. مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.
۳. دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

چکیده	مشخصات مقاله
<p>مقدمه: امروزه، با گسترش ارتباطات و جهانی شدن فرهنگ جوامع، کشورها به دنبال جذب گردشگر و مشتریان بین الملل برای انتقال فرهنگ و بهبود اقتصاد خود هستند. در این میان جذب دانشجویان بین الملل از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است چرا که، حضور افراد در کشور جهت کسب تحصیل باعث آشنایی ایشان با فرهنگ واقعی، آشنایی و پذیرش راحت تر محیط و تغییر نگرش مردمان مقصد است. در دو دهه اخیر تعداد دانشجویان خارجی جهان بیش از ۲ برابر شده است و کشورهای منطقه در یک رقابت تنگاتنگ برای جذب دانشجویان خارجی هستند. ایران با توجه به شرایط مناسب از جنبه‌های مختلف از جمله اشتراکات فرهنگی مذهبی، جذابیت‌های گردشگری و نیز جایگاه علمی دانشگاهی خود، بایستی تلاش کند با سیاستگذاری‌های درست، در این رقابت جایگاه مناسبی را اخذ کند. در این مقاله تلاش شده به بررسی چگونگی جذب دانشجویان بین الملل در دانشگاه‌های علوم پزشکی پرداخته و ضمن اشاره به چالش‌های موجود، راهکارهایی جهت بهبود شرایط و افزایش جذب دانشجویان خارجی پیشنهاد شود.</p>	<p>نوع مقاله نامه به سردبیر پیشینه پژوهش تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۱۷ کلمات کلیدی دانشجو، بین الملل، علوم پزشکی</p> <p>10.22038/hmed.2024.79241.1358</p>

نحوه ارجاع به این مقاله ▶

Name of writer. Article title. Horizon of Medical Education Development. 2026;17(1):1-7

ایمیل: khodadadinj@mums.ac.ir

*نویسنده مسئول: نجمه خدادادی

آدرس: دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.

مقدمه

بررسی چالش‌ها و موانع

با عنایت به مقدمه فوق لازم است قبل از طرح چالش‌ها، به مزیت‌های رقابتی ایران و بویژه مشهد در جذب دانشجویان خارجی، در مقایسه با کشورهای منطقه (6) پرداخته شود: -نزدیکی جغرافیا و آب و هوای ایران با بسیاری از همسایگان (7).

-رقابت زبانی، فرهنگی، دینی، مذهبی، اعتقادی و حتی سیاسی ایران با بسیاری از همسایگان (8).

-وجود تجربه بی بدیل انسان دوستی و پذیرش مسلمانی از کشورهای همسایه که بدلیل گوناگون از کشور خود آواره و رانده شدند (اخراج شیعیان عراق در زمان حزب بعث، آواره شدن شیعیان عراق و سوریه در زمان داعش، آواره شدن هم کیشان لبنانی در حملات مکرر اسرائیل، آواره شدن میلیونها افغانستانی در زمان اشغال افغانستان توسط روسیه، امریکا و تسلط طالبان و غیره) (9).

-اشتراکات متعدد فرهنگی، سنتی و مذهبی با همسایگان (عید نوروز، روز طبیعت، ایام محرم و عاشورا، نیمه شعبان، شب یلدا، میلاد ائمه، نحوه برگزاری جشن‌های ازدواج و حتی فوت افراد) (10).

-وجود جذابیت‌های بی نظیر و دیدنی ایران همچون اصفهان، یزد، همدان، شیراز، ماسوله و بسیاری از شهرهای زیبا بعنوان جاذبه‌های گردشگری (11).

-وجود شاخصه‌های ارزشمند و موثر در امنیت ملی که از مهمترین شاخصه‌های ایران در منطقه است (12).

-قابل توجه بودن کیفیت آموزشی و سطح علمی دانشگاه‌های ایران و مشهد در مقایسه با کشورهای منطقه که در بسیاری از رشته‌های علوم پزشکی در سطح جهان، دارای رتبه‌های بالا می‌باشند (13).

-فراوانی بالای نیروی متخصص و توانمند در زمینه آموزش و پژوهش در رشته‌های مختلف که در سطح جهان مورد توجه و پذیرشند.

-وجود امکانات و تجهیزات پیشرفته مورد نیاز آموزش و پژوهش.

-ارزان بودن هزینه‌های تحصیل و زندگی نسبت به سایر کشورهای منطقه و حتی جهان (14).

اگر چه ایران از منظر وجود دین اسلام و جایگاه علمی در سطح منطقه کشور مناسبی برای دانشجویان مسلمان است و این یک فرصت مغتنم است برای ایران اما چالش‌های مهمی نیز وجود دارد که بایستی مرتفع گردند. توجه به مزایای رقابتی در هر کشور، از مهمترین موضوعاتی است که می‌تواند سیاستگذاران را به برنامه ریزی دقیق‌تری در راستای جذب دانشجوی خارجی رهنمون سازد (1).

بعنوان مثال مشهد بعنوان دومین کلان شهر مذهبی جهان، دومین کلان شهر کشور و پایتخت فرهنگی ایران (2). با وجود اینکه به دلیل وجود بارگاه مقدس علی ابن موسی الرضا (ع) سالانه، پذیرای تعداد زیادی زائر خارجی است، اما تعداد دانشجویان خارجی که مشهد را برای تحصیل در ایران انتخاب می‌کنند، هنوز ظرفیت‌های زیادی برای رشد دارد.

حال آنکه می‌توان با بکارگیری اقدامات و راهکارهای مناسب در زمینه جذب دانشجوی خارجی بویژه از کشورهای مسلمان و کشورهای هم زبان، شرایط مطلوبی ایجاد کرد (3).

وجود دانشجویان خارجی مزایایی همچون افزایش سرمایه فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، ارتقای کیفیت آموزش و پژوهش، ارتقای هویت ملی و معرفی فرهنگ ملی، رشد پیوندهای اقتصادی، رشد رقابت اقتصادی، معرفی علم به عنوان منبع اقتصادی، گسترش امنیت ملی و ارتقاء تفاهم و درک متقابل بین المللی را برای کشورها به ارمغان می‌آورد (4).

دانشگاه علوم پزشکی مشهد یکی از بهترین دانشگاه‌های ایران است که از نظر شاخص‌های مختلف بین المللی در جایگاه مناسبی قرار دارد اما برای جذب دانشجویان خارجی با چالش‌های متعددی روبرو است (5).

این نامه به سردبیر با هدف بررسی چگونگی جذب دانشجویان بین الملل در دانشگاه‌های علوم پزشکی نوشته شده است. به همین منظور ضمن اشاره به چالش‌های موجود، راهکارهایی جهت بهبود شرایط و افزایش جذب دانشجویان خارجی پیشنهاد شده است.

زبان مادری ایشان، تدریس شود تا براحتهای عمق و محتوای درس را با دل و جان درک کرده و به شبهات و سوالات ایشان پاسخ داده شود و اینگونه می‌توان امید داشت که ایشان، در جهت صدور انقلاب و نگاه تمدنی اسلام و گسترش شناخت از ایران، موثر و مفید واقع شوند.

یکی از چالش‌های مهم که موجب می‌شود دانشجوی خارجی با احتیاط و تردید به ایران فکر کند، مسائل خاص اقتصادی است. اگرچه براساس شواهد سایر کشورهاست (۱۹،۲۰) اما مسائلی همچون عدم ثبات در بازار اقتصادی سبب می‌شود که برنامه ریزی و برآورد هزینه‌ها برای یک دانشجوی خارجی بسیار مبهم و سردرگم کننده باشد بنحوی که نتواند برنامه ریزی شفافی برای آینده خود داشته باشد.

این موضوع بطور جدی بر سایر شاخصه‌ها اثرگذار است و ضروری است که در خصوص عدم ثبات شهریه‌های دانشگاه، اجاره‌های غیر قابل پیش بینی در مسکن و امثالهم به شکل ویژه برنامه ریزی کرد.

راهکارهای پیشنهادی:

با توجه به چالش‌های مطرح شده به برخی راهکارهای پیشنهادی اشاره می‌شود:

- تدوین استانداردها و پروتکل‌های جذب، پذیرش و حفظ دانشجوی خارجی.

- تدوین سیاست‌های تسهیل‌گرانه برای ورود و پذیرش دانشجوی خارجی.

- تدوین برنامه خاص فرهنگی ویژه دانشجویان خارجی با هدف انتقال، پرورش و گسترش فرهنگ ناب ایرانی اسلامی - راه اندازی تشکلهای مخصوص دانشجویان خارجی با هدف تعامل پویا و بهره‌گیری از تجارب ایشان در مسیر رضایت‌مندی بیشتر.

- تدوین کوریکولوم خاص دروس عمومی با هدف آشنایی، تبیین و انتقال اهداف انقلاب اسلامی و تمدن اصیل ایرانی اسلامی.

- شناسایی و بکارگیری اساتید ویژه جهت تدریس و اجرای کوریکولوم فوق‌الذکر با زبان مادری دانشجویان خارجی.

پس از پرداختن به قابلیت‌ها و ظرفیت‌های ایران، اکنون به چالش‌های پیش رو می‌پردازیم. برای درک بهتر، چالش‌های موجود را می‌توان در چهار دسته مطرح نمود. مهمترین این چالش‌ها، چالش‌های ساختاری است و به عبارتی نبود سیاست گذاری‌های مدون و دقیق با نگاه به افق آینده کشور در سطح کلان برای جذب دانشجوی خارجی است (15).

عدم شفافیت در فرایند پذیرش و صدور روادید، عدم ارزیابی مناسب موسسات و دانشگاه‌ها برای جذب دانشجوی خارجی، نبود راهبردی مشخص به منظور انگیزه بخشی به کارکنان و اساتید برای تلاش در جهت جذب، اطلاع رسانی بسیار نامناسب در سطح بین الملل برای شناساندن قابلیت‌های دانشگاه‌های ایران، بی‌ثباتی در میزان شهریه‌ها، عدم شفافیت در رسیدگی به تخلفات و شکایات، از جمله موارد قابل توجه در این زمینه می‌باشد (16).

چالش مهم بعدی، چالش‌های فرهنگی اجتماعی است (17)، که در این زمینه هم، نیاز به تصمیم‌گیری و سیاستگذاری‌های کلان کاملاً مشهود است. مهمترین این بخش از چالش‌ها، نبود تعامل مناسب میان دانشجویان و اساتید داخلی با دانشجویان خارجی است که چنانچه به آن توجه نشود سایر چالش‌ها را پیچیده تر خواهد نمود.

تفاوت‌های فرهنگی مانند نوع پوشش، عدم توجه به تنوع غذایی، عدم توجه و برنامه ریزی در خصوص خرده فرهنگ‌های دانشجویان خارجی، بی‌توجهی به نوع تفریحات و نیازهای فرهنگی ایشان و از همه مهمتر نبود یک شکل دانشجویی مختص ایشان که بتواند در تعامل با دانشگاه، زمینه‌های حل مشکلات و ارتقای سطح حضور و رضایتمندی ایشان را بیش از پیش فراهم کند.

چالش محتوایی، یکی از نکاتی است که بنظر مغفول مانده و با نگاه ترویج و صدور فرهنگ انقلاب، اتفاقاً فرصت بی‌بدیلی است در اختیار ما که متأسفانه از آن استفاده نمی‌شود. دروس عمومی که دانشجویان خارجی مجبور به گذراندن آن هستند دقیقاً همان دروس دانشجویان ایرانی است و آن هم به زبان فارسی که واقعا معلوم نیست چقدر برای ایشان مناسب یا مفید است، در حالی که بایستی دروسی هدمند در جهت ترویج اسلام ناب و انقلاب اسلامی و تمدن ایرانی آن هم به

باشد. با توجه به اهمیت نقش دانشجویان بین‌الملل در این خصوص بویژه در موضوعات حوزه سلامت اعم از تربیت نیروی انسانی متخصص و گردشگری سلامت، لازم است سیاستگذاران و مدیران دانشگاه‌ها، در سطح ملی و استانی، با عزمی راسخ، با تدوین سیاست‌های هدفمند و دقیق و اجرای متعهدانه آن، جایگاه کشور را در سطح منطقه غرب آسیا و حتی در سطح جهان ارتقای و بهبود بخشند.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت قدردانی می‌شود.

تضاد منافع

نویسندگان هیچگونه تعارض منافی در خصوص انتشار نتایج این مقاله اعلام نمی‌دارند.

حمایت مالی

این تحقیق هیچ‌گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرد.

- تدوین برنامه مدون به منظور استفاده از ظرفیت دانشجوی خارجی جهت ترویج و توسعه گردشگری سلامت و گردشگری زیارت.

- برنامه ریزی ویژه جهت کاهش بار روانی و اقتصادی چالش‌های خاص اقتصادی کشور (عدم ثبات بازار) بر دانشجویان خارجی (مثل شناسایی خیرین داخلی و خارجی برای حمایت مالی از دانشجویان کم بضاعت اما با استعداد خارجی، ثبات بخشی به نرخ شهریه های دانشجو در طول تحصیل و غیره).

- تدوین سیاست‌های تبلیغی ترویجی با هدف شناساندن ظرفیت‌ها و توانمندی‌ها، قابلیت‌ها و مزیت‌های دانشگاه‌های ایران در سطح منطقه و بین الملل.

- برنامه ریزی جهت ایجاد مفاهمه و تعامل بین دانشجویان و اساتید داخلی با دانشجویان خارجی (مثل برنامه های مشترک فرهنگی در خصوص اشتراکات فرهنگی اجتماعی سیاسی).
- برگزاری جلسات مشترک علمی فرهنگی با دعوت از اساتید خارجی کشورهایی که از آن کشورها، دانشجوی خارجی داریم (با حضور دانشجویان و اساتید داخلی).

- برگزاری جلسات توجیهی بدو ورود برای دانشجویان خارجی با هدف آشنایی با قوانین عمومی دانشگاه از جمله پوشش، قوانین خوابگاه، قوانین آموزشی و غیره.

- ایجاد مسیری جهت برقراری ارتباط بین دانشگاه با مراکز پشتیبانی و هدایت گردشگران سلامت و زیارت با هدف آشنایی با مراکز علمی دانشگاهی در ایران.

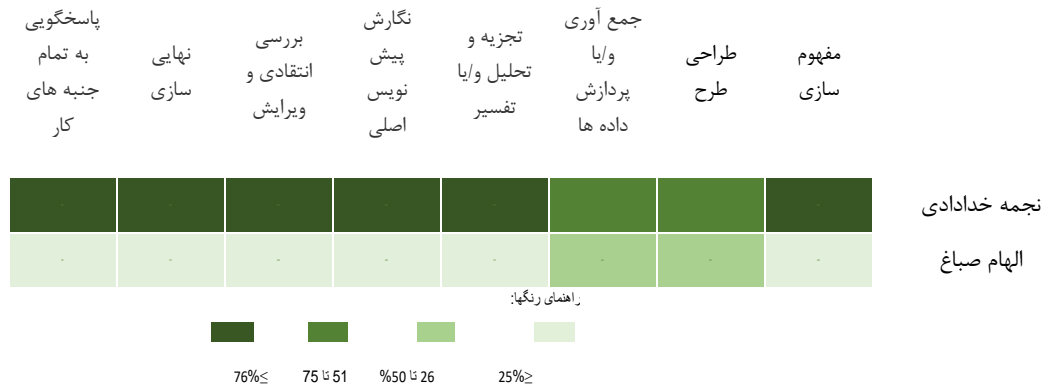
- ایجاد فرایندهای اختصاصی جهت پایش، نظارت و رسیدگی به شکایات و تخلفات

- تدوین مرام‌نامه اخلاق حرفه‌ای برای مؤسسات جذب (تاکید بر اصول صداقت، حرفه‌ای بودن، شفافیت، رازداری، همکاری، بی‌طرفی).

نتیجه گیری

بدلیل گسترش ارتباطات و جهانی شدن فرهنگ جوامع، ایران نیز بایستی همچون سایر کشورها به دنبال جذب گردشگر و مشتریان بین الملل برای انتقال فرهنگ و بهبود اقتصاد خود

مشارکت نویسندگان

References

1. Eyva M, Hosseini-Moghaddam M. Environmental scanning of higher education evaluation in selected countries and lessons for Iran. *Strategy*. 2014 Mar 24;70(23):91-120.
2. Hossein Poor Z, Alizadeh K, Jafari H. Study Religious Tourism position Mashhad's in Major Urban documents. *urban tourism*. 2023 Jul 30;10(2):121-46.
3. De Wit H, Altbach PG. Internationalization in higher education: Global trends and recommendations for its future. *Policy reviews in higher education*. 2021 Jan 2;5(1):28-46.
<https://doi.org/10.1080/23322969.2020.1820898>
4. Maleknia A, Maleknia Z, Feizi S. Strategies needed by the Iranian higher education system in the era of globalization. *Strategic and macro policies*. 2018 Dec 22;6(24):518-45. doi: 10.32598/JMSP.6.4.518
<https://doi.org/10.32598/JMSP.6.4.518>
5. Jahandideh A, Abbasi H, Nasel Saraji J, Idani A, Riahipour Z, Abbasi Z. A comparative study of the status of medical universities according to the Times Higher Education Ranking System 2018 and 2019. *Medicine and Cultivation*. 2019 Mar 4;27(4):296-310.
6. Eyvazi M, Hosseini-Moghaddam M. Environmental scanning of higher education evaluation in selected countries and lessons for Iran. *Strategy*. 2014 Mar 24;70(23):91-120.
7. Hashemi Dizaj A, Shahbazi S, Nezafat Taklhe B, Asr Jadid N. Deepening economic, geographical and environmental relations: Iran's approach to interaction with Azerbaijan, Armenia, Türkiye and Nakhchivan. *Geography and Human Relationships*. 2025 Aug 28;8(2):417-43.
8. Kiapasha A, Jafari Paybandi SF, Eivazadeh Ardabili H, Partovi A. National identity role in the development of relations between the Islamic Republic of Iran and the Central Asia. *The Islamic Revolution Approach*. 2021 Jun 12;15(54):83-102
9. Rouhani Rankohi S, Zakarian M, Abdollahzadeh M. Investigating the role of responsibility sharing in accepting Afghan refugees in Iran with emphasis on Islamic human rights (from 1357 to 1402). *Islamic Human Rights Studies*. 2024 Feb 20;12(4):7-29.
10. Maghsoudi M, Arab M. Shahnameh as the arena of cultural-identity interaction between Iran and Persian-speaking countries. *Quarterly Journal of Political Studies*. 2012 Feb 20;4(14):73-92.
11. Amiri F, Dastranj M. Investigating the level of tourists' satisfaction with the Iran tourism experience and the effect of destination brand loyalty on their satisfaction: A quantitative study in Iran. *Quarterly Journal of Geography (Regional Planning)*. 2024 Feb 20;13(Special Issue):329-46. doi: 10.22034/JGEOQ.2024.286973.3090.
12. Kolahchian M. The desired model of ensuring the national security of the Islamic Republic of Iran through soft power resources. *Private and Criminal Law Research*. 2008 Mar 23;8(4):207-34.
13. Ahmadpour Dariani M, Mohammad Kazemi R, Khademi M, Rezaei R. Identifying and analyzing the driving factors for improving the attractiveness of a destination for the development of medical tourism businesses. *Quarterly Journal of Entrepreneurship Development*. 2020 Feb 20;12(4):500-481.
14. Pilvar F, Rahman Seresht H, Sharifzadeh F, Saleh Sedqiani J. Policy-making model for attracting international students in Iran. *Public Policy-making in Management (Public Administration Mission)* [Internet]. 2019;10(33):67-83.
15. Pouratashi M, Zamani A. Rethinking the increase of attracting international students, based on the analysis of the viewpoints of higher education experts and students. *Educational Development of Judishapur*. 2024 Jan 21;15(1):1-3.
16. Tajvar M, Ahmadizadeh E, Sajadi HS, Shaqura II. Challenges facing international students at Iranian universities: a cross-sectional survey. *BMC Medical Education*. 2024 Mar 1;24(1):210.
<https://doi.org/10.1186/s12909-024-05167-x>
PMid:38429723 PMCid:PMC10908118
17. Khorasani A, Panahi M, Ghanbari R. Evaluation of university services quality: perspectives of international students in Iran. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*. 2023 Mar 6;27(4):55-82.
<https://doi.org/10.52547/irphe.27.4.55>
18. Hallaj Dehghani A, Fathi Vajargah K, Khosravi A, Poushneh K. Presenting a desirable model for attracting foreign students to Islamic Azad University. *Higher Education Curriculum Studies*. 2019;10(20):7-39.
19. Davoudpour AR. The Impact of Educational Migration on National Economy and Intellectual Properties in Iran. *Journal of Iranian International Legal Studies*. ISSN. 2024:2957-169.
20. Fadaee Khorasgani M. Higher education development and economic growth in Iran. *Education, Business and Society: Contemporary Middle Eastern Issues*. 2008 Aug 8;1(3):162.
<https://doi.org/10.1108/17537980810909788>